

**Konwencja o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych
(I konwencja genewska), Genewa, 12 sierpnia 1949 r.**
(DzU z 1956r., nr 38, poz. 171, załącznik)

**Rozdział I
Postanowienia ogólne**

Artykuł 1

Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się przestrzegać i dopilnować przestrzegania niniejszej Konwencji we wszelkich okolicznościach.

Artykuł 2

Niezależnie od postanowień, które wejdą w życie już w czasie pokoju, Konwencja niniejsza będzie miała zastosowanie w razie wypowiedzenia wojny lub powstania jakiegokolwiek innego konfliktu zbrojnego między dwiema lub więcej niż dwiema Wysokimi Umawiającymi się Stronami, nawet gdyby jedna z nich nie uznała stanu wojny.

Konwencja będzie również miała zastosowanie we wszystkich przypadkach okupacji całości lub części terytorium jednej z Wysokich Umawiających się Stron, nawet gdyby ta okupacja nie napotkała żadnego oporu zbrojnego.

Jeżeli jedno z Mocarstw w konflikcie nie jest stroną niniejszej Konwencji, Mocarstwa będące jej stronami pozostaną jednak nią związane w swych wzajemnych stosunkach. Będą one również związane Konwencją wobec powyższego Mocarstwa, jeżeli przyjmie ono i stosuje jej postanowienia.

Artykuł 3

Gdyby na terytorium jednej z Wysokich Umawiających się Stron wybuchł konflikt zbrojny nie posiadający charakteru międzynarodowego, każda ze Stron w konflikcie będzie obowiązana stosować się przynajmniej do następujących postanowień:

- 1) Osoby nie biorące bezpośrednio udziału w działaniach wojennych, włącznie z członkami sił zbrojnych, które złożyły broń, oraz osoby, które stały się niezdolne do walki na skutek choroby, ran, pozbawienia wolności lub z jakiegokolwiek innego powodu, będą we wszelkich okolicznościach traktowane w sposób humanitarny, bez czynienia żadnej różnicy na ich niekorzyść z powodu rasy, koloru skóry, religii lub wiary, płci, urodzenia lub majątku ani z żadnych innych analogicznych powodów.

W tym celu są i pozostaną zakazane w stosunku do wyżej wymienionych osób w każdym czasie i w każdym miejscu:

- a) zamachy na życie i nieetykalność cielesną, a w szczególności zabójstwa we wszelkiej postaci, okaleczenia, okrutne traktowanie, tortury i męki;
- b) branie zakładników;
- c) zamachy na godność osobistą, a w szczególności traktowanie poniżające i upokarzające;
- d) skazywanie i wykonywanie egzekucji bez uprzedniego wyroku, wydanego przez sąd należycie ukonstytuowany i dający gwarancje procesowe, uznane za niezbędne przez narody cywilizowane.

- 2) Ranni i chorzy będą zbierani i leczeni.

Bezstronna organizacja humanitarna, jak Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża, będzie mogła ofiarować swe usługi Stronom w konflikcie.

Strony w konflikcie będą się ponadto starały wprowadzić w życie w drodze układów specjalnych wszystkie lub niektóre z pozostałych postanowień niniejszej Konwencji.

Zastosowanie powyższych postanowień nie będzie miało wpływu na sytuację prawną Stron w konflikcie.

Artykuł 4

Mocarstwa neutralne będą stosowały przez analogię postanowienia niniejszej Konwencji do przyjętych na swoje terytorium lub internowanych na nim rannych i chorych, jak również do członków personelu sanitarnego i duchownego należącego do sił zbrojnych Stron w konflikcie, a także do zebranych zmarłych.

Artykuł 5

Niniejsza Konwencja będzie stosowana do osób podlegających ochronie aż do chwili ich ostatecznej repatriacji.

Artykuł 6

Wysokie Umawiające się Strony będą mogły niezależnie od układów przewidzianych wyraźnie w artykułach 10, 15, 23, 28, 31, 37 i 52 zawierać inne jeszcze układy specjalne w każdej sprawie, która wydaje im się odpowiednia do oddzielnego uregulowania. Żaden układ specjalny nie może pogorszyć sytuacji rannych i chorych oraz członków personelu sanitarnego i duchownego, uregulowanej przez niniejszą Konwencję, ani ograniczać przyznanych im przez nią praw.

Ranni i chorzy, jak również członkowie personelu sanitarnego i duchownego będą korzystali z dobrodziejstw tych układów dopóty, dopóki Konwencja będzie się do nich stosowała, z zastrzeżeniem przeciwnych postanowień zawartych wyraźnie w powyższych układach lub w układach późniejszych albo z zastrzeżeniem korzystniejszych środków przedsięwziętych w stosunku do nich przez jedną lub drugą Stronę w konflikcie.

Artykuł 7

Ranni i chorzy, jak również członkowie personelu sanitarnego i duchownego, nie będą mogli w żadnym razie zrzec się częściowo lub całkowicie praw, zapewnionych im przez niniejszą Konwencję i ewentualnie przez układy specjalne, przewidziane w artykule poprzednim.

Artykuł 8

Konwencja niniejsza będzie stosowana przy współudziale i pod kontrolą Mocarstw opiekuńczych, powołanych do obrony interesów Stron w konflikcie. W tym celu Mocarstwa opiekuńcze będą mogły wyznaczyć poza swym personelem dyplomatycznym i konsularnym, delegatów spośród swych własnych obywateli lub spośród obywateli innych Mocarstw neutralnych. Ci delegaci powinni uzyskać zgodę Mocarstwa, przy którym będą wykonywali swą misję.

Strony w konflikcie będą w możliwie najszerszej mierze ułatwiały przedstawicielom lub delegatom Mocarstw opiekuńczych wypełnianie ich zadań.

Przedstawiciele lub delegaci Mocarstw opiekuńczych nie powinni w żadnym przypadku wykraczać poza ramy swej misji, określonej przez niniejszą Konwencję; powinni oni w szczególności brać pod uwagę bezwzględne wymagania bezpieczeństwa Państwa, przy którym wykonują swe funkcje. Jedynie bezwzględna konieczność wojskowa może upoważnić do wyjątkowego i czasowego ograniczenia ich działalności.

Artykuł 9

Postanowienia niniejszej Konwencji nie stanowią przeszkody do działalności humanitarnej Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża, jak również każdej innej bezstronnej organizacji humanitarnej, prowadzonej w celu opieki nad rannymi, chorymi oraz członkami personelu sanitarnego i duchownego, oraz udzielania im pomocy za zgodą zainteresowanych Stron w konflikcie.

Artykuł 10

Wysokie Umawiające się Strony będą mogły w każdym czasie porozumieć się co do powierzenia zadań przypadających na mocy niniejszej Konwencji Mocarstwom opiekuńczym, jakiejś organizacji dającej wszelkie rękojmie bezstronności i sprawności.

Jeżeli ranni i chorzy albo członkowie personelu sanitarnego i duchownego nie korzystają lub z jakiegokolwiek powodu przestali korzystać z działalności Mocarstwa opiekuńczego albo organizacji wyznaczonej zgodnie z ustępem pierwszym, Mocarstwo zatrzymujące powinno zwrócić się do jakiegoś Państwa neutralnego lub do jakiej organizacji o podjęcie się funkcji, przypadających na mocy niniejszej Konwencji Mocarstwom opiekuńczym, wyznaczonym przez Strony w konflikcie.

Jeżeli nie uda się w ten sposób zapewnić ochrony, Mocarstwo zatrzymujące powinno zwrócić się do jakiejś organizacji humanitarnej, jak Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża, o podjęcie się zadań humanitarnych, przypadających na mocy niniejszej Konwencji Mocarstwom opiekuńczym, albo też powinno przyjąć usługi zaofiarowane przez taką organizację, z zastrzeżeniem postanowień niniejszego artykułu.

Każde Mocarstwo neutralne lub każda organizacja, do której zwróciło się Mocarstwo zainteresowane albo która zaofiarowała swoje usługi w celach wyżej wymienionych, powinny działać z poczuciem odpowiedzialności wobec Strony w konflikcie, do której należą osoby podlegające ochronie przez niniejszą Konwencję, oraz powinny dawać dostateczną rękojmię swej zdolności do podjęcia się wymienionych funkcji i ich bezstronnego spełniania.

Nie wolno naruszyć powyższych postanowień w drodze specjalnej umowy między Mocarstwami, z których jedno byłoby chociaż przejściowo ograniczone w stosunku do drugiego Mocarstwa lub jego sprzymierzeńców w swej swobodzie rokowań na skutek wydarzeń wojennych, a w szczególności w przypadku okupacji całości lub znacznej części jego terytorium.

Ilekoć w niniejszej Konwencji jest mowa o Mocarstwie opiekuńczym, należy przez to rozumieć także zastępujące je organizacje w znaczeniu artykułu niniejszego.

Artykuł 11

Mocarstwa opiekuńcze zaofiarują swe dobre usługi w celu załatwienia sporu, ilekoć uznają, że leży to w interesie osób podlegających ochronie, a w szczególności w razie braku zgody między Stronami w konflikcie co do stosowania lub wykładni postanowień niniejszej Konwencji.

W tym celu każde z Mocarstw opiekuńczych będzie mogło na prośbę jednej ze Stron lub z własnej inicjatywy zaproponować Stronom w konflikcie zwołanie, w miarę możliwości na odpowiednio wybranym neutralnym terytorium, konferencji ich przedstawicieli, a w szczególności władz zajmujących się sprawami rannych i chorych oraz członków personelu sanitarnego i duchownego. Strony w konflikcie obowiązane będą zastosować się do takich propozycji. Mocarstwa opiekuńcze będą mogły wówczas zaproponować Stronom w konflikcie, aby zgodziły się na udział w tej konferencji osobistości należącej do jednego z Mocarstw neutralnych albo delegowanej przez Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża.

Rozdział II

O rannych i chorych

Artykuł 12

Członkowie sił zbrojnych i inne osoby wymienione w następnym artykule, którzy są ranni lub chorzy, będą szanowani i chronieni we wszelkich okolicznościach.

Będą oni traktowani w sposób humanitarny i leczeni przez tę Stronę w konflikcie, w której mocy się znajdują, bez żadnej na ich niekorzyść różnicy z powodu płci, rasy, narodowości, religii, poglądów politycznych lub z jakichkolwiek innych analogicznych

powodów. Zabronione są surowo wszelkie zamachy na ich życie i osobę, a między innymi ich dobijanie lub wyniszczanie, torturowanie, dokonywanie na nich doświadczeń biologicznych, pozostawianie ich z premedytacją bez pomocy lekarskiej lub bez opieki albo stwarzanie warunków narażających ich na zarażenie się lub zakażenie.

Tylko nagłość z punktu widzenia lekarskiego może upoważnić do dania pierwszeństwa w kolejności udzielania pomocy.

Kobiety mają być traktowane ze szczególnymi względami należnymi ich płci.

Strona w konflikcie, zmuszona do pozostawienia rannych lub chorych swemu przeciwnikowi, pozostawi wraz z nimi, o ile tylko względy wojskowe na to pozwolą, część swego personelu i materiału sanitarnego, aby przyczynić się do ich leczenia.

Artykuł 13

Konwencja niniejsza będzie się stosowała do rannych i chorych należących do następujących kategorii:

- 1) członkowie sił zbrojnych Strony w konflikcie, jak również członkowie milicji i oddziałów ochotniczych, stanowiących część tych sił zbrojnych;
- 2) członkowie innych milicji i innych oddziałów ochotniczych, włączając w to członków zorganizowanych ruchów oporu, należących do jednej ze Stron w konflikcie i działających poza granicami lub w granicach swego własnego terytorium, nawet jeżeli to terytorium jest okupowane, pod warunkiem, że te milicje lub oddziały ochotnicze, włączając w to zorganizowane ruchy oporu, odpowiadają następującym warunkom:
 - a) mają na czele osobę odpowiedzialną za swych podwładnych;
 - b) noszą stały i dający się z daleka rozpoznać znak rozpoznawczy;
 - c) jawnie noszą broń;
 - d) przestrzegają w swych działaniach praw i zwyczajów wojny;
- 3) członkowie regularnych sił zbrojnych, którzy podają się za podlegających rządowi lub władzy nie uznanym przez Mocarstwo zatrzymujące;
- 4) osoby towarzyszące siłom zbrojnym, ale nie należące do nich bezpośrednio, jak na przykład cywilni członkowie załóg samolotów wojskowych, korespondenci wojenni, dostawcy, członkowie oddziałów pracy lub służb powołanych do opiekowania się wojskowymi, pod warunkiem, że otrzymali oni upoważnienie od sił zbrojnych, którym towarzyszą;
- 5) członkowie załóg statków handlowych, włączając w to kapitanów, pilotów i uczniów, oraz członkowie załóg samolotów cywilnych Stron w konflikcie, o ile nie przysługuje im prawo do korzystniejszego traktowania na mocy innych postanowień prawa międzynarodowego;
- 6) ludność terytorium nie okupowanego, która przy zbliżaniu się nieprzyjaciela chwytła spontanicznie za broń, aby stawić opór inwazji, a nie miała czasu zorganizować się w regularne siły zbrojne, jeżeli jawnie nosi broń i przestrzega praw i zwyczajów wojny.

Artykuł 14

Z uwzględnieniem postanowień artykułu poprzedniego ranni i chorzy jednej ze stron wojujących, którzy wpadli w ręce przeciwnika, stają się jeńcami wojennymi i będą się do nich stosowały przepisy prawa międzynarodowego, dotyczące jeńców wojennych.

Artykuł 15

W każdym czasie, a zwłaszcza po bitwie, Strony w konflikcie przedsięwzją niezwłocznie wszelkie możliwe środki w celu wyszukania i zebrania rannych i chorych, ochrony ich przed rabunkiem i złym traktowaniem oraz zapewnienia im niezbędnej opieki, jak również w celu wyszukania poległych i niedopuszczenia do ich grabienia.

Ilekcroć okoliczności na to pozwolą, należy ułożyć się o rozejm lub o przerwanie ognia albo zawrzeć miejscowe porozumienia w celu umożliwienia zebrania, wymiany i przewiezienia rannych, pozostawionych na placu boju.

Strony w konflikcie będą również mogły zawierać porozumienia miejscowe w sprawie ewakuacji lub wymiany rannych i chorych z obszaru obleganego lub otoczonego oraz w sprawie dopuszczenia do tego obszaru personelu sanitarnego i duchownego oraz materiałów sanitarnych.

Artykuł 16

Strony w konflikcie powinny możliwie najprędzej zarejestrować wszystkie dane mogące pomóc do ustalenia tożsamości rannych, chorych i zmarłych strony przeciwnej, którzy znaleźli się w ich władzy. Te informacje powinny w miarę możliwości zawierać:

- a) oznaczenie Mocarstwa, któremu oni podlegają,
- b) przydział lub numer książeczki wojskowej,
- c) nazwisko,
- d) imię lub imiona,
- e) datę urodzenia,
- f) wszelkie inne dane znajdujące się na karcie lub tabliczce tożsamości,
- g) datę i miejsce wzięcia do niewoli lub zgonu,
- h) wiadomości dotyczące ran, choroby lub przyczyny śmierci.

W możliwie najkrótszym czasie wyżej wymienione informacje powinny być przesłane do Biura Informacji, przewidzianego w artykule 122 Konwencji Genewskiej z dnia 12 sierpnia 1949 r. o traktowaniu jeńców wojennych, które je przekaże Mocarstwu, któremu te osoby podlegają, za pośrednictwem Mocarstwa opiekuńczego i Centralnego Biura Informacji o jeńcach wojennych.

Strony w konflikcie sporządzą i przekażą sobie w trybie wskazanym w poprzednim ustępie akty zgonów lub wykazy zgonów należycie uwierzytelnione. Zbiorą one również i prześlą sobie za pośrednictwem tego samego Biura połowy podwójnych tabliczek tożsamości, testamenty lub inne dokumenty, mające znaczenie dla rodziny zmarłych, pieniądze i wszystkie w ogóle przedmioty znalezione przy zwłokach, a mające wartość rzeczywistą lub pamiątkową. Przedmioty te, jak również przedmioty, których właściciele nie zdołano ustalić, będą odesłane w paczkach opieczetowanych wraz z deklaracjami, zawierającymi wszelkie szczegóły niezbędne do ustalenia tożsamości zmarłego posiadacza, jak również dokładny spis zawartości paczki.

Artykuł 17

Strony w konflikcie czuwać będą nad tym, aby pogrzebanie lub spalenie zwłok dokonywane indywidualnie, jeżeli okoliczności na to pozwolą, było poprzedzone przez dokładne i w miarę możliwości lekarskie zbadanie zwłok w celu stwierdzenia śmierci, ustalenia tożsamości i umożliwienia zdania z tego sprawy. Połowa podwójnej tabliczki tożsamości albo cała tabliczka, o ile jest pojedyncza, pozostanie na zwłokach.

Zwłoki będą mogły być spalone tylko z powodu naglących wymagań higieny albo ze względów wynikających z religii zmarłych. W razie spalania zwłok należy szczegółowo wymienić okoliczności i przyczyny tego spalania w akcie zgonu albo w uwierzytelnionej liście zmarłych.

Strony w konflikcie będą ponadto czuwać nad tym, aby zmarli byli grzebani z czią i w miarę możliwości zgodnie z obrządkami religii, którą wyznawali, aby ich groby były szanowane, zgrupowane, o ile możliwości, podług narodowości zmarłych, należycie utrzymane i tak oznaczone, aby mogły być zawsze odszukane. W tym celu zorganizują one urzędowo na początku działań wojennych zarząd grobów dla umożliwienia ewentualnych ekshumacji, zapewnienia tożsamości zwłok bez względu na rozmieszczenie grobów i

ewentualnego ich odesłania do kraju pochodzenia. Te postanowienia stosują się również do popiołów, które będą przechowywane przez zarząd grobów aż do czasu, gdy kraj pochodzenia zawiadomi ostatecznie o swych życzeniach w tej sprawie.

Jak tylko pozwolą na to okoliczności, a najpóźniej po ustaniu działań wojennych, zarządy te wymienią między sobą, za pośrednictwem Biura Informacji wspomnianego w ustępie drugim artykułu 16, wykazy, podające dokładne położenie i oznaczenie grobów, jak również informacje dotyczące pochowanych tam zmarłych.

Artykuł 18

Władze wojskowe będą mogły odwołać się do miłosierdzia mieszkańców w celu przyjmowania i leczenia dobrowolnie, pod swą kontrolą, rannych i chorych, udzielając osobom, które na to wezwanie odpowiedziały, koniecznej ochrony i ułatwień. W przypadku, gdyby dany obszar znalazł się po raz pierwszy lub ponownie we władzy Strony przeciwnej, będzie ona w dalszym ciągu udzielała tym osobom tej ochrony i ułatwień.

Nawet na obszarach zajętych lub okupowanych władza wojskowa powinna upoważnić mieszkańców i stowarzyszenia pomocy do przyjmowania i leczenia z własnej inicjatywy rannych i chorych bez różnicy narodowości. Ludność cywilna powinna uszanować tych rannych, a zwłaszcza nie powinna dopuszczać się w stosunku do nich żadnych aktów gwałtu.

Nikt nie może być nigdy niepokoiony ani karany za udzielanie opieki rannym lub chorym.

Postanowienia artykułu niniejszego nie zwalniają mocarstwa okupacyjnego od obowiązków, ciążyących na nim w stosunku do rannych i chorych w dziedzinie opieki lekarskiej i moralnej.

Rozdział III

O formacjach i zakładach sanitarnych

Artykuł 19

Stałe zakłady i lotne formacje sanitarne służby zdrowia nie mogą stać się w żadnych okolicznościach przedmiotem ataku, ale będą zawsze szanowane i chronione przez Strony w konflikcie. Jeżeli wpadną w ręce Strony przeciwnej, będą one mogły nadal spełniać swoje czynności, dopóki Strona ta nie zapewni sama niezbędnej ochrony rannym i chorym znajdującym się w tych zakładach i formacjach.

Władze właściwe czuwać będą nad tym, aby wspomniane wyżej zakłady i formacje sanitarne były, w miarę możliwości, tak rozmieszczone, aby ewentualne ataki przeciwko obiektom wojskowym nie mogły ich narazić na niebezpieczeństwo.

Artykuł 20

Statki szpitalne, korzystające z ochrony na podstawie Konwencji Genewskiej z dnia 12 sierpnia 1949 roku o polepszeniu losu rannych, chorych i rozbitków sił zbrojnych na morzu, nie mogą być atakowane z lądu.

Artykuł 21

Ochrona należna stałym zakładom i lotnym formacjom sanitarnym służby zdrowia może ustać tylko wówczas, gdy wbrew ich zadaniom humanitarnym używane są one do działań szkodliwych dla nieprzyjaciela. Jednak ochrona ustanie dopiero wtedy, gdy ostrzeżenie, udzielone we wszystkich odpowiednich przypadkach z podaniem słusznego terminu, pozostanie bez skutku.

Artykuł 22

Nie uważa się za powód do pozbawienia formacji lub zakładu sanitarnego ochrony, zapewnionej przez artykuł 19:

- 1) faktu, że personel formacji lub zakładu jest uzbrojony i używa broni do własnej obrony lub do obrony swych rannych i chorych,

- 2) faktu, że w braku uzbrojonych sanitariuszy formacja lub zakład strzeżone są przez pikietę, wartę lub konwój;
- 3) faktu, że w formacji lub w zakładzie znajduje się broń ręczna i amunicja, odebrane rannym i chorym, a nie przekazane jeszcze właściwej władzy;
- 4) faktu, że w formacji lub zakładzie znajdują się personel i sprzęt służby weterynaryjnej nie stanowiące ich części składowej;
- 5) faktu, że działalność humanitarna formacji i zakładów sanitarnych albo ich personelu obejmuje również rannych lub chorych cywilnych.

Artykuł 23

Już w czasie pokoju Wysokie Umawiające się Strony, a po rozpoczęciu działań wojennych Strony w konflikcie, będą mogły utworzyć na swym własnym terytorium, a w razie potrzeby i na terytoriach okupowanych, strefy i miejscowości sanitarne tak zorganizowane, aby mogły chronić przed skutkami wojny rannych i chorych, jak również personel, któremu powierzono organizację i zarząd tymi strefami i miejscowościami oraz leczenie zebranych tam osób.

Od chwili wybuchu konfliktu i w ciągu jego trwania Strony zainteresowane będą mogły zawierać pomiędzy sobą układy w sprawie uznania stref i miejscowości sanitarnych, które mogłyby być przez nie utworzone. W tym celu będą one mogły wprowadzić w życie postanowienia, przewidziane w projekcie układu załączonym do niniejszej Konwencji, wprowadzając do niego ewentualne zmiany, jakie uznają za potrzebne.

Wzywa się Mocarstwa opiekuńcze i Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża do ofiarowania swych dobrych usług w celu ułatwienia utworzenia i uznania tych stref i miejscowości sanitarnych.

Rozdział IV

O personelu

Artykuł 24

Personel sanitarny, przeznaczony wyłącznie do odszukiwania, zbierania, przenoszenia i leczenia rannych i chorych albo zapobiegania chorobom, personel przeznaczony wyłącznie do zarządzania formacjami i zakładami sanitarnymi, jak również przydzieleni do sił zbrojnych kapelani będą we wszelkich okolicznościach szanowani i chronieni.

Artykuł 25

Wojskowi, wyszkoleni specjalnie do pełnienia w razie potrzeby obowiązków pielęgniarzy lub sanitariuszy pomocniczych do wyszukiwania lub zbierania, przewozu lub leczenia rannych i chorych, będą również szanowani i chronieni, jeżeli wykonują te czynności w chwili, gdy wejdą w kontakt z nieprzyjacielem albo wpadną w jego ręce.

Artykuł 26

Z personelem wymienionym w artykule 24 zrównany jest personel krajowy stowarzyszeń Czerwonego Krzyża i innych ochotniczych stowarzyszeń pomocy, należycie przez swój rząd uznanych i upoważnionych, który będzie używany do takich samych czynności jak personel wymieniony w przytoczonym artykule, z zastrzeżeniem, że personel tych stowarzyszeń będzie podlegał prawom i regulaminom wojskowym.

Każda z Wysokich Umawiających się Stron poda do wiadomości drugiej Stronie bądź już w czasie pokoju, bądź z chwilą rozpoczęcia działań wojennych lub w toku ich trwania, a w każdym razie przed czynnym ich zatrudnieniem, nazwy stowarzyszeń, które upoważniła do niesienia pod swą odpowiedzialnością pomocy oficjalnej służbie sanitarnej swych wojsk.

Artykuł 27

Stowarzyszenie uznane kraju neutralnego będzie mogło udzielać pomocy swego personelu i swych formacji sanitarnych jednej ze Stron w konflikcie jedynie za uprzednią

zgodą swego własnego rządu oraz za upoważnieniem samej Strony w konflikcie. Personel ten i formacje te będą się znajdowały pod kontrolą tej Strony.

Rząd neutralny zawiadomi o swej zgodzie Stronę przeciwną tego Państwa, które przyjęło tę pomoc. Strona w konflikcie, która tę pomoc przyjęła będzie obowiązana przed wszelkim jej użyciem zawiadomić o tym stronę przeciwną.

W żadnym razie pomoc ta nie może być uważana za mieszanie się do konfliktu.

Członkowie personelu wymienieni w ustępie pierwszym muszą być należycie zaopatrzeni w dowody tożsamości, przewidziane w artykule 40, przed opuszczeniem kraju neutralnego, do którego należą.

Artykuł 28

Jeżeli personel wymieniony w artykułach 24 i 26, znajdzie się we władzy strony przeciwnej, będzie mógł być zatrzymany tylko wówczas, gdyby tego wymagały stan zdrowia, potrzebny duchowe i ilość jeńców wojennych.

Zatrzymani w ten sposób członkowie personelu nie będą uważani za jeńców wojennych. Jednak będą oni korzystali ze wszystkich postanowień Konwencji Genewskiej z dnia 12 sierpnia 1949 roku o traktowaniu jeńców wojennych. Będą oni w dalszym ciągu pełnili swoje funkcje lekarskie lub duchowne dla dobra jeńców wojennych, należących w pierwszym rzędzie do sił zbrojnych, do których byli oni przydzieleni; czynić to będą w ramach praw i regulaminów wojskowych Mocarstwa zatrzymującego, pod kierunkiem jego kompetentnych organów i zgodnie ze swym sumieniem zawodowym. Przy wykonywaniu swych zadań lekarskich lub duchownych będą oni nadto korzystali z następujących ułatwień:

- a) Upoważnieni będą do odwiedzania periodicznie jeńców wojennych, znajdujących się w oddziałach pracy lub szpitalach położonych poza obozem. Władza zatrzymująca przydzieli im w tym celu do dyspozycji niezbędne środki komunikacji.
- b) W każdym obozie lekarz wojskowy, posiadający starszeństwo w najwyższej randze, będzie odpowiedzialny wobec władz wojskowych obozu za wszystko, co dotyczy działalności zatrzymanego personelu sanitarnego. W tym celu zaraz po rozpoczęciu działań wojennych strony w konflikcie ustalą na podstawie porozumienia, jak odpowiadają sobie wzajemne rangi ich personelu sanitarnego, włączając w to personel stowarzyszeń wymienionych w artykule 26. Lekarz ten oraz kapelan będą mieli bezpośredni dostęp do właściwych władz obozu we wszystkich sprawach wchodzących w zakres ich misji. Władze te udziela im wszelkich koniecznych ułatwień w korespondowaniu w tych sprawach.
- c) Nie będzie można zmuszać personelu zatrzymanego do wykonywania żadnej pracy, nie mającej związku z jego misją lekarską lub religijną, aczkolwiek personel ten podlegać będzie wewnętrznej dyscyplinie obozu, w którym się znajduje.

W ciągu trwania działań wojennych Strony w konflikcie porozumieją się co do ewentualnej wymiany zatrzymanego personelu i ustalą sposób tej wymiany.

Żadne z powyższych postanowień nie zwalnia mocarstwa zatrzymującego od obowiązku wobec jeńców wojennych w dziedzinie opieki lekarskiej i duchownej.

Artykuł 29

Członkowie personelu wymienionego w artykule 25, którzy dostaną się w ręce nieprzyjaciela, będą uważani za jeńców wojennych, ale będą używani w razie potrzeby do zadań sanitarnych.

Artykuł 30

Członkowie personelu, którego zatrzymanie nie jest niezbędne na mocy postanowień artykułu 28, będą odesłani Stronie w konflikcie, do której należą, skoro tylko zostanie otwarta droga do ich powrotu i okoliczności wojenne na to pozwolą.

Aż do chwili odesłania nie będą oni uważani za jeńców wojennych. Jednakże będą oni korzystali co najmniej ze wszystkich postanowień Konwencji Genewskiej z dnia 12 sierpnia 1949 r. o traktowaniu jeńców wojennych. Będą oni w dalszym ciągu spełniali swoje czynności pod kierownictwem strony przeciwnej i będą przede wszystkim używani do leczenia rannych i chorych Strony, do której należą.

Przy odjeździe zabiorą ze sobą należące do nich rzeczy, przedmioty osobiste, przedmioty wartościowe i narzędzia.

Artykuł 31

Wybór personelu, którego odesłanie do Strony w konflikcie przewiduje artykuł 30, nastąpi niezależnie od wszelkich względów na rasę, religię lub przekonania polityczne, lecz przede wszystkim w kolejności zatrzymania oraz z uwzględnieniem stanu zdrowia.

Zaraz po rozpoczęciu działań wojennych Strony w konflikcie będą mogły w specjalnych układach ustalić stosunek procentowy zatrzymanego personelu do liczby jeńców, jak również rozmieszczenie go po obozach.

Artykuł 32

Osoby wymienione w artykule 27, które znajdą się we władzy Strony przeciwnej, nie będą mogły być zatrzymane.

Będzie im dozwolone, o ile nie ma w tym względzie odmiennego porozumienia, powrócić do swego kraju albo udać się na terytorium Strony w konflikcie, w której służbie się znajdowały, skoro tylko zostanie otwarta droga dla ich powrotu i względy wojskowe na to pozwolą.

Aż do chwili odesłania pełnić one będą nadal swoje czynności pod kierownictwem Strony przeciwnej; będzie im przede wszystkim powierzone leczenie rannych i chorych Strony w konflikcie, w której służbie się znajdowały.

Przy odjeździe zabiorą ze sobą należące do nich rzeczy, przedmioty osobiste i przedmioty wartościowe, narzędzia, broń i, o ile to będzie możliwe, środki transportowe, które do nich należą.

Strony w konflikcie zapewnią temu personelowi, dopóki będzie pozostawał w ich władzy, takie same utrzymanie, takie samo mieszkanie, takie samo wynagrodzenie i taki sam żołd, jak odpowiedniemu personelowi w swym wojsku. Żywność w każdym razie będzie wystarczająca pod względem ilości, jakości i urozmaicenia, aby zapewnić zainteresowanym zachowanie normalnego stanu zdrowia.

Rozdział V

O budynkach i inwentarzu

Artykuł 33

Inwentarz lotnych formacji sanitarnych sił zbrojnych, które znajdują się we władzy strony przeciwnej, będzie w dalszym ciągu służył rannym i chorym.

Budynki, inwentarz i składy stałych zakładów sanitarnych, należących do sił zbrojnych, podlegać będą prawu wojennemu, lecz nie będą mogły być obrócone na inny użytek, dopóki będą potrzebne dla rannych i chorych. Jednakże dowódcy wojsk walczących będą mogli korzystać z nich w przypadkach nagłej konieczności wojskowej, pod warunkiem, że przedsięwzją uprzednio niezbędne środki dla dobra przebywających w nich na leczeniu chorych i rannych.

Nie wolno niszczyć umyślnie inwentarza i składów wymienionych w niniejszym artykule.

Artykuł 34

Ruchomości i nieruchomości stowarzyszeń pomocy korzystających z przywilejów Konwencji będą traktowane jak własność prywatna.

Prawo rekwizycji, przyznane stronom walczącym przez prawa i zwyczaje wojenne, będzie stosowane tylko w razie pilnej konieczności i dopiero po zabezpieczeniu losu rannych i chorych.

Rozdział VI **O transportach sanitarnych**

Artykuł 35

Transport rannych i chorych lub materiału sanitarnego będą szanowane i chronione w takim samym stopniu jak lotne formacje sanitarne.

Gdy te transporty lub pojazdy wpadną w ręce strony przeciwnej, będą one traktowane według praw wojny pod warunkiem, że Strona w konflikcie, która je zdobędzie, zaopiekuje się w każdym razie znajdującymi się tam rannymi i chorymi.

Personel cywilny i wszystkie pochodzące z rekwizycji środki transportu będą podlegały ogólnym przepisom prawa międzynarodowego.

Artykuł 36

Samoloty sanitarne, to jest samoloty używane wyłącznie do ewakuacji rannych i chorych, jak również do przewozu personelu i materiału sanitarnego, nie będą atakowane, lecz mają być szanowane przez strony wojujące podczas lotów, dokonywanych na wysokościach, w czasie i na trasach uzgodnionych wyraźnie przez wszystkie zainteresowane strony wojujące.

Będą one posiadały na dolnej i górnej powierzchni płatów oraz na bokach kadłuba znak rozpoznawczy, przewidziany w artykule 38, a umieszczony w sposób widoczny obok barw państwowych. Będą one zaopatrzone w inne oznaki i środki rozpoznawcze, ustalone w drodze porozumienia między stronami wojującymi, zawartego na początku albo w trakcie działań wojennych.

Zabroniony jest przelot nad terytorium nieprzyjacielskim lub okupowanym przez nieprzyjaciela, chyba że Strony porozumiały się inaczej.

Samoloty sanitarne obowiązane są do lądowania na każde wezwanie. W razie nakazanego w ten sposób lądowania samolot będzie mógł po ewentualnej kontroli kontynuować swój lot wraz ze znajdującymi się w nim osobami.

W razie lądowania przypadkowego na terytorium nieprzyjacielskim lub okupowanym przez nieprzyjaciela ranni i chorzy, jak również załoga samolotu, stają się jeńcami wojennymi. Personel sanitarny traktowany będzie zgodnie z postanowieniami artykułu 24 i następnych.

Artykuł 37

Z zastrzeżeniem postanowień ustępu drugiego samoloty sanitarne Stron w konflikcie będą mogły przelatywać nad terytorium Mocarstw neutralnych i tam lądować lub wodować w razie konieczności albo w celu zatrzymania się na lotnisku. Powinny one uprzednio zawiadomić Mocarstwa neutralne o swym przelocie nad ich terytorium i lądować lub wodować na każde wezwanie. Będą one bezpieczne przed atakami tylko podczas lotu na wysokościach, w czasie i na trasach, ustalonych wyraźnie w porozumieniu, zawartym między Stronami w konflikcie a zainteresowanymi Mocarstwami neutralnymi.

Jednakże Mocarstwa neutralne będą mogły ustalić warunki i ograniczenia co do przelotu samolotów sanitarnych nad swoim terytorium albo ich lądowania. Te ewentualne warunki lub ograniczenia będą stosowane w równym stopniu do wszystkich Stron w konflikcie.

Jeżeli samolot sanitarny za zgodą władzy miejscowej wysadzi na terytorium neutralnym rannych lub chorych, powinni oni, o ile porozumienie zawarte między Mocarstwem neutralnym a Stronami w konflikcie inaczej nie stanowi, być zatrzymani przez Państwo neutralne, kiedy wymaga tego prawo międzynarodowe, aby nie mogli wziąć ponownie

udziału w działaniach wojennych. Koszty leczenia i internowania będzie ponosiło Mocarstwo, do którego ci ranni i chorzy należą.

Rozdział VII **O znaku rozpoznawczym**

Artykuł 38

Jako wyraz hołdu dla Szwajcarii, godło czerwonego krzyża na białym polu, utworzone z odwróconych barw związkowych, będzie używane nadal jako godło i znak rozpoznawczy wojskowej służby sanitarnej

Jednakże dla krajów, które zamiast czerwonego krzyża jako znaku rozpoznawczego używają już czerwonego półksiężyca lub czerwonego lwa i słońca na białym polu, godła te są również dopuszczone w rozumieniu niniejszej Konwencji.

Artykuł 39

Pod kontrolą właściwej władzy wojskowej godło umieszczone będzie na flagach, opaskach i na wszelkim sprzęcie służby sanitarnej.

Artykuł 40

Personel wymieniony w artykule 24 oraz w artykułach 26 i 27 będzie nosił na lewym ramieniu odporną na wilgoć opaskę ze znakiem rozpoznawczym, wydaną i ostemplowaną przez władzę wojskową.

Personel ten, poza tabliczką tożsamości przewidzianą w artykule 16, posiadać będzie również specjalną kartę tożsamości, zaopatrzoną w znak rozpoznawczy. Karta ta powinna być odporna na wilgoć i posiadać rozmiary takie, aby mieściła się w kieszeni. Będzie ona wypełniona w języku ojczystym zainteresowanego i podawać będzie co najmniej jego nazwisko i imiona, datę urodzenia, stopień i numer legitymacji. Ustali ona, w jakim charakterze ma on prawo do korzystania z ochrony na mocy niniejszej Konwencji. Karta będzie zaopatrzona w fotografię posiadacza, a oprócz tego bądź w jego podpis, bądź w odciski palców, bądź w jedno i drugie. Posiadać ona będzie odcisk suchej pieczęci władzy wojskowej.

Karta tożsamości powinna być jednolita w każdej armii i w miarę możliwości tego samego typu w armiach Wysokich umawiających się Stron. Strony w konflikcie będą mogły skorzystać ze wzoru załączonego przykładowo do niniejszej Konwencji. Po rozpoczęciu działań wojennych podadzą one sobie do wiadomości wzór, który będą stosowały. Każda karta tożsamości będzie w miarę możliwości sporządzona co najmniej w dwóch egzemplarzach, z których jeden zachowa Mocarstwo ojczyste.

W żadnym przypadku personel wyżej wymieniony nie może być pozbawiony ani swych oznak, ani swych kart tożsamości, ani prawa noszenia opaski. Będzie on miał prawo do otrzymania duplikatów karty i do zastąpienia oznak innymi w razie ich zgubienia.

Artykuł 41

Personel określony w artykule 25 będzie nosił, ale tylko podczas wykonywania czynności sanitarnych, białą opaskę zaopatrzoną w środku w znak rozpoznawczy, lecz mniejszych rozmiarów, wydaną i ostemplowaną przez władzę wojskową.

Wojskowe dowody tożsamości, w które ten personel będzie zaopatrzony, stwierdzą wykszolenie sanitarne otrzymane przez posiadacza, czasowy charakter jego funkcji i prawo do noszenia opaski.

Artykuł 42

Konwencyjna flaga rozpoznawcza będzie mogła być wywieszana jedynie na formacjach i zakładach sanitarnych, które Konwencja nakazuje szanować, i tylko za zgodą władzy wojskowej.

W formacjach lotnych, zarówno jak i w zakładach stałych, może być jednocześnie wywieszana flaga państwowa Strony w konflikcie, do której należy formacja lub zakład.

Jednakże formacje sanitarne, które znalazły się we władzy nieprzyjaciela, wywieszać będą jedynie flagę konwencyjną.

Strony w konflikcie zarządzają, co należy, o ile pozwolą na to względy wojskowe, aby znaki wyróżniające formacje i zakłady sanitarne uczynić wyraźnie widzialnymi dla lądowych, powietrznych i morskich sił nieprzyjaciela, a to w celu zapobieżenia możliwości jakichkolwiek na nie ataków.

Artykuł 43

Formacje sanitarne krajów neutralnych, które zostaną upoważnione na warunkach przewidzianych w artykule 27 do świadczenia swych usług jednej ze stron wojujących, będą obowiązane wywieszać obok flagi konwencyjnej flagę państwową tej strony wojującej, o ile skorzysta ona z uprawnienia, przyznanego jej w artykule 42.

O ile właściwa władza wojskowa nie rozkaże inaczej, te formacje sanitarne będą mogły we wszelkich okolicznościach wywieszać swoją flagę państwową, nawet jeżeli się znajdują we władzy strony przeciwnej.

Artykuł 44

Godło czerwonego krzyża na białym tle i wyrazy "Czerwony Krzyż" albo "Krzyż Genewski" będą mogły być używane, wyjąwszy przypadki wymienione w następnych ustępach niniejszego artykułu, albo w czasie pokoju, albo w czasie wojny jedynie do oznaczenia lub chronienia formacji i zakładów sanitarnych, personelu i sprzętu, chronionych przez niniejszą Konwencję i inne konwencje międzynarodowe regulujące podobne sprawy. To samo odnosi się do godła wspomnianych w ustępie drugim artykułu 38, o ile chodzi o kraje, które ich używają. Krajowe stowarzyszenia Czerwonego Krzyża i inne stowarzyszenia wymienione w artykule 26 będą miały prawo używania znaku rozpoznawczego, nadającego im ochronę konwencyjną, jedynie w ramach postanowień niniejszego ustępu.

Ponadto krajowe stowarzyszenia Czerwonego Krzyża (Czerwonego Półksiężyca, Czerwonego Lwa i Słońca) będą mogły w czasie pokoju, stosując się do ustawodawstwa krajowego, używać nazwy i godła Czerwonego Krzyża przy dokonywaniu innych czynności, zgodnych z zasadami podanymi przez międzynarodowe konferencje Czerwonego Krzyża. Jeżeli te czynności będą dokonywane podczas wojny, warunki używania godła powinny być takie, aby nie można ich było uważać za pociągającego za sobą ochronę konwencyjną; godło powinno być stosunkowo małych rozmiarów i nie może być umieszczone na opasce lub dachu.

Międzynarodowe organy Czerwonego Krzyża i ich należycie upoważniony personel będą miały prawo posługiwać się w każdym czasie godłem Czerwonego Krzyża na białym tle.

Zgodnie z ustawodawstwem krajowym i za wyraźnym upoważnieniem jednego z krajowych stowarzyszeń Czerwonego Krzyża (Czerwonego Półksiężyca, Czerwonego Lwa i Słońca) będzie można wyjątkowo używać w czasie pokoju godła konwencyjnego do oznaczania pojazdów używanych jako ambulanse i do wskazywania położenia punktów opatrunkowych, zastrzeżonych wyłącznie dla udzielania bezpłatnej pomocy lekarskiej rannym i chorym.

Rozdział VIII

O wykonaniu Konwencji

Artykuł 45

Każda Strona w konflikcie powinna czuwać za pośrednictwem swych dowódców naczelnych nad szczegółami wykonania poprzednich artykułów, jak również w przypadkach nie przewidzianych działać zgodnie z ogólnymi zasadami niniejszej Konwencji.

Artykuł 46

Zabrania się stosowania zarządzeń odwetowych wobec rannych, chorych, personelu, budynków lub materiału znajdujących się pod ochroną niniejszej Konwencji.

Artykuł 47

Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się jak najszerzej rozpowszechniać w swych krajach zarówno w czasie pokoju jak podczas wojny tekst niniejszej Konwencji, a zwłaszcza włączyć jego studiowanie do programów szkolenia wojskowego i o ile to możliwe również do programów szkolnictwa cywilnego, aby w ten sposób zasady jej były znane całej ludności, a przede wszystkim członkom sił zbrojnych personelowi sanitarnemu i kapelanom.

Artykuł 48

Wysokie Umawiające się Strony prześlą sobie za pośrednictwem Szwajcarskiej Rady Związkowej, a podczas trwania działań wojennych za pośrednictwem Mocarstw opiekuńczych, urzędowe przekłady niniejszej Konwencji, jak również ustawy i rozporządzenia, jakie uznają za stosowne wydać w celu zapewnienia jej wykonania.

Rozdział IX

O karaniu nadużyć i naruszeń

Artykuł 49

Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się do wydania niezbędnych przepisów ustawodawczych w celu ustalenia odpowiednich sankcji karnych w stosunku do osób, które popełniły albo wydały rozkaz popełnienia jakiegokolwiek z ciężkich naruszeń niniejszej Konwencji, określonych w następnym artykule.

Każda Umawiająca się Strona będzie obowiązana poszukiwać osoby podejrzane o popełnienie albo wydanie rozkazu popełnienia jakiegokolwiek z tych ciężkich naruszeń i powinna ścigać je przed swoimi własnymi sądami bez względu na obywatelstwo. Będzie ona również mogła, jeżeli woli, wydać te osoby na warunkach przewidzianych przez jej własne ustawodawstwo do osądzenia innej zainteresowanej w ściganiu Umawiającej się Stronie, o ile ta Strona posiada dostateczne dowody obciążające przeciwko powyższym osobom.

Każda Umawiająca się Strona podejmie niezbędne środki, aby spowodować zaprzestanie czynów sprzecznych z postanowieniami niniejszej Konwencji, innych niż ciężkie naruszenia, określone w artykule następnym.

We wszelkich okolicznościach oskarżeni będą korzystali z gwarancji procesowych i swobody obrony, które nie będą mniejsze od przewidzianych w artykułach 105 i następnym Konwencji Genewskiej z dnia 12 sierpnia 1949 r. o traktowaniu jeńców wojennych.

Artykuł 50

Za ciężkie naruszenia, przewidziane w artykule poprzednim, uważa się popełnienie któregoś z niżej wymienionych czynów na szkodę osób lub mienia, chronionych przez niniejszą Konwencję: umyślne zabójstwo, torturowanie lub nieludzkie traktowanie, włączając w to doświadczenia biologiczne, umyślne sprawianie wielkich cierpień albo ciężkie uszkodzenia ciała lub zdrowia, niszczenie i przywłaszczanie osobie mienia, nie usprawiedliwione koniecznościami wojskowymi i dokonane na wielką skalę w sposób bezprawny i samowolny.

Artykuł 51

Żadna Umawiająca się Strona nie będzie mogła zwolnić się sama ani zwolnić innej Strony Umawiającej się od odpowiedzialności, cięższej na niej samej albo na innej Umawiającej się Stronie za naruszenia przewidziane w poprzednim artykule.

Artykuł 52

Na żądanie jednej ze Stron w konflikcie należy wszcząć śledztwo w trybie, których będzie ustalony przez Strony zainteresowane, co do każdego zarzuconego pogwałcenia Konwencji.

Jeżeli nie nastąpi uzgodnienie co do trybu śledztwa, Strony porozumieją się co do wyboru arbitra, który zadecyduje, jaka procedura ma być stosowana.

Po stwierdzeniu, że pogwałcenie miało istotnie miejsce, Strony w konflikcie możliwie najprędzej położą mu kres i ukróćą je.

Artykuł 53

Będzie zabronione w każdym czasie używanie przez osoby prywatne, towarzystwa lub domy handlowe, zarówno publiczne jak i prywatne, inne niż uprawnione do tego na mocy niniejszej Konwencji, godła albo nazwy "Czerwony Krzyż" lub "Krzyż Genewski", jak również wszelkich znaków lub nazw stanowiących ich naśladownictwo, bez względu na cel, do którego służą, i na datę, od której zaczęły być stosowane.

Ze względu na hołd oddany Szwajcarii przez przyjęcie odwróconych barw związkowych i ze względu na możliwość pomieszczenia herbu Szwajcarii ze znakiem rozpoznawczym Konwencji będzie zakazane w każdym czasie używanie przez osoby prywatne, towarzystwa lub domy handlowe herbu Konfederacji Szwajcarskiej, jak również znaków, stanowiących jego naśladownictwo, czy to jako znaku fabrycznego lub handlowego albo ich części składowej, czy to w celach sprzecznych z uczciwością handlową, czy też w warunkach mogących zranic uczucia narodowe szwajcarskie.

Jednakże Wysokie Umawiające się Strony, które nie były stronami Konwencji Genewskiej z dnia 27 lipca 1929 r., będą mogły przyznać dawnym użytkownikom tych godeł, nazw lub znaków wymienionych w ustępie pierwszym najwyżej trzyletni termin, licząc od dnia wejścia w życie niniejszej Konwencji, do zaprzestania ich używania, przy czym rozumie się, że w ciągu tego okresu nie będzie można podczas wojny używać ich w celu uzyskania ochrony konwencyjnej.

Zakaz ustanowiony przez ustęp pierwszy niniejszego artykułu stosuje się również do godeł i nazw wymienionych w ustępie drugim artykułu 38, nie wywierając skutku na prawa nabyte poprzednich użytkowników.

Artykuł 54

Wysokie Umawiające się Strony, których ustawodawstwo nie byłoby obecnie wystarczające, podejmą niezbędne środki dla zapobieżenia w każdym czasie nadużyciom przewidzianym w artykule 53 oraz ich ukrócenia.

Postanowienia końcowe

Artykuł 55

Konwencję niniejszą sporządzono w językach francuskim i angielskim. Obydwa teksty są jednakowo autentyczne.

Szwajcarska Rada Związkowa poleci sporządzenie przekładów urzędowych Konwencji na języki rosyjski i hiszpański.

Artykuł 56

Konwencja niniejsza, która nosić będzie datę dnia dzisiejszego, będzie mogła być podpisana do dnia 12 lutego 1950 roku w imieniu Mocarstw reprezentowanych na Konferencji, która rozpoczęła się w Genewie dnia 21 kwietnia 1949 r., jak również Mocarstw nie reprezentowanych na tej Konferencji, lecz będących Stronami Konwencji Genewskiej z 1864, 1906 lub 1929 roku o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych.

Artykuł 57

Konwencja niniejsza będzie ratyfikowana możliwie najszybciej, a dokumenty ratyfikacyjne zostaną złożone w Bernie.

O złożeniu każdego dokumentu ratyfikacyjnego sporządzony będzie protokół, którego uwierzytelniony odpis Szwajcarska Rada Związkowa prześle wszystkim Mocarstwom, w których imieniu Konwencję podpisano lub przystąpienie do niej notyfikowano.

Artykuł 58

Konwencja niniejsza wejdzie w życie w sześć miesięcy po złożeniu co najmniej dwóch dokumentów ratyfikacyjnych.

Następnie wejdzie ona w życie w stosunku do każdej z Wysokich Umawiających się Stron w sześć miesięcy po złożeniu przez nią dokumentu ratyfikacyjnego.

Artykuł 59

Konwencja niniejsza zastępuje w stosunkach między Wysokimi Umawiającymi się Stronami Konwencje z dnia 22 sierpnia 1864 r., 6 lipca 1906 r. i 27 lipca 1929 r.

Artykuł 60

Od daty swego wejścia w życie Konwencja niniejsza będzie otwarta do przystąpienia dla każdego Mocarstwa, w którego imieniu nie została podpisana.

Artykuł 61

Przystąpienia będą notyfikowane na piśmie Szwajcarskiej Radzie Związkowej i nabiorą mocy po upływie sześciu miesięcy od daty ich otrzymania.

Szwajcarska Rada Związkowa zawiadomi o każdym przystąpieniu wszystkie Mocarstwa, w których imieniu Konwencję podpisano lub przystąpienie do niej notyfikowano.

Artykuł 62

Sytuacje przewidziane w artykułach 2 i 3 spowodują natychmiastowe wejście w życie ratyfikacji i przystąpień złożonych bądź notyfikowanych przez Strony w konflikcie przed albo po rozpoczęciu działań wojennych lub okupacji. Zawiadomienia o ratyfikacjach i przystąpieniach otrzymanych od Stron w konflikcie będą rozesłane przez Szwajcarską Radę Związkową w jak najszybszej drodze.

Artykuł 63

Każde z Wysokich Umawiających się Stron będzie mogła wypowiedzieć niniejszą Konwencję.

Wypowiedzenie notyfikowane będzie na piśmie Szwajcarskiej Radzie Związkowej, która zawiadomi o wypowiedzeniu Rządu wszystkich Wysokich Umawiających się Stron.

Wypowiedzenie nabierze mocy po upływie roku od daty notyfikowania go Szwajcarskiej Radzie Związkowej. Jednak wypowiedzenie notyfikowane wówczas, gdy Mocarstwo wypowiadające jest uwikłane w konflikt, nie odniesie żadnego skutku dopóty, dopóki nie zostanie zawarty pokój, a w każdym razie dopóty, dopóki nie zostaną zakończone czynności związane z uwolnieniem i repatriacją osób podlegających ochronie przez niniejszą Konwencję.

Wypowiedzenie będzie miało skutek tylko w stosunku do Mocarstwa wypowiadającego. Nie wywrze ono żadnego wpływu na obowiązki, jakie Strony w konflikcie będą musiały w dalszym ciągu wypełniać na mocy zasad prawa narodów, wynikających ze zwyczajów uznanych przez narody cywilizowane, z praw ludzkości i z wymagań sumienia publicznego.

(Artykuł 64 opuszczono)

Załącznik I

Projekt układu w sprawie stref i miejscowości sanitarnych

Artykuł 1

Strefy sanitarne będą zarezerwowane wyłącznie dla osób wymienionych w artykule 23 Konwencji Genewskiej z dnia 12 sierpnia 1949 r. o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych, jak również dla personelu, któremu powierzono zorganizowanie i zarząd tych stref i miejscowości oraz opiekę nad zebranymi tam osobami.

Niniejszy dokument został udostępniony dzięki uprzejmości Ośrodka Upowszechniania Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Biura Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża - www.pck.org.pl

Jednakże osoby, posiadające stałe miejsce zamieszkania w tych strefach, będą miały prawo tam przebywać.

Artykuł 2

Osoby, które z jakiegokolwiek tytułu przebywają w strefie sanitarnej, nie powinny zajmować się żadną pracą będącą w bezpośrednim związku z działaniami wojennymi lub produkcją materiału wojennego w obrębie tej strefy lub poza nią.

Artykuł 3

Mocarstwo, które utworzyło strefę sanitarną, podejmie wszelkie stosowne środki, aby zabronić wstępu do tej strefy wszystkim osobom nie mającym prawa udawać się tam lub przebywać.

Artykuł 4

Strefy sanitarne powinny odpowiadać następującym warunkom:

- a) będą stanowiły niewielką tylko część terytorium podlegającego władzy Mocarstwa, które je utworzyło;
- b) powinny być słabo zaludnione w porównaniu ze swymi możliwościami przyjęcia nowych mieszkańców;
- c) będą położone z dala od wszelkich obiektów wojskowych i ważnych urządzeń przemysłowych lub administracyjnych, jak również będą pozbawione takich obiektów i urządzeń;
- d) nie będą znajdowały się na obszarach, które według wszelkiego prawdopodobieństwa mogą mieć znaczenie dla prowadzenia wojny.

Artykuł 5

Strefy sanitarne będą podlegały następującym obowiązkom:

- a) drogi komunikacyjne i środki transportowe, które mogłyby tam się znajdować, nie będą używane do przewozu personelu lub materiału wojskowego nawet w zwykłym transporcie;
- b) w żadnych okolicznościach nie będą bronione przez wojsko.

Artykuł 6

Strefy sanitarne będą oznaczane czerwonymi krzyżami (czerwonymi półksiężycami, czerwonymi lwami i słońcami) na białym tle, umieszczonymi na peryferiach i na budynkach.

W nocy będą one mogły również być oznaczane przez odpowiednie oświetlenie.

Artykuł 7

Już w czasie pokoju albo na początku działań wojennych każde Mocarstwo poda do wiadomości wszystkich Wysokich Umawiających się Stron wykaz stref sanitarnych, utworzonych na terytorium podlegającym jego władzy. Powiadomi je ono również o utworzeniu każdej nowej strefy w czasie konfliktu.

Z chwilą otrzymania wymienionej wyżej notyfikacji przez stronę przeciwną strefa będzie prawidłowo utworzona.

Jeżeli jednak strona przeciwna uzna, że jeden z warunków przewidzianych w niniejszym Układzie nie został w sposób oczywisty spełniony, będzie ona mogła odmówić uznania strefy, zawiadamiając o tym natychmiast Stronę, do której strefa należy, albo też będzie mogła uzależnić uznanie od wprowadzenia kontroli, przewidzianej w artykule 8.

Artykuł 8

Każde Mocarstwo, które uzna jedną lub więcej stref sanitarnych utworzonych przez stronę przeciwną, będzie miało prawo zażądać, aby jedna lub więcej komisji specjalnych nadzorowało, czy strefy te odpowiadają warunkom i obowiązkom wymienionym w niniejszym układzie.

W tym celu członkowie komisji specjalnych będą mieli w każdym czasie wolny dostęp do różnych stref, a nawet będą mogli stale tam mieszkać. Dla umożliwienia im wykonywania kontroli będą im przyznane wszelkie ułatwienia.

Artykuł 9

Gdyby komisje specjalne stwierdziły fakty, które wydają się im sprzeczne z postanowieniami niniejszego układu, zawiadomią o tym natychmiast Mocarstwo, do którego strefa należy, i wyznaczą mu termin najwyżej pięciodniowy do zarządzenia temu; równocześnie zawiadomią Mocarstwo, które uznało tę strefę.

Gdyby Mocarstwo, do którego strefa należy, nie zastosowało się w tym terminie do udzielonego mu ostrzeżenia, strona przeciwna będzie mogła oświadczyć, że w stosunku do tej strefy nie uważa się za związaną nadal niniejszym układem.

Artykuł 10

Mocarstwo, które utworzy jedną lub więcej stref i miejscowości sanitarnych, jak również strony przeciwnie, które zawiadomiono o ich istnieniu, mianują osoby, które mają wejść w skład komisji specjalnych wymienionych w artykułach 8 i 9, albo spowodują ich wyznaczenie przez Mocarstwa neutralne.

Artykuł 11

Strefy sanitarne nie mogą być w żadnych okolicznościach atakowane, lecz będą zawsze chronione i szanowane przez Strony w konflikcie.

Artykuł 12

W razie okupacji jakiegoś obszaru znajdujące się tam strefy sanitarne powinny być w dalszym ciągu szanowane i używane do tego samego celu.

Jednakże Mocarstwo okupujące będzie mogło zmienić ich przeznaczenie po zabezpieczeniu losu osób, które zostały do nich przyjęte.

Artykuł 13

Układ niniejszy będzie stosował się również do miejscowości, którym Mocarstwa nadadzą takie same przeznaczenie, jak strefom sanitarnym.

Załącznik II

 (miejsce zarezerwowane dla wskazaniami kraju i władzy wojskowej, która wydaje niniejszą kartę)	
KARTA TOŻSAMOŚCI	
dla członków personelu sanitarnego i duchownego, przydzielonego do armii	
Nazwisko	
Imiona	
Data urodzenia	
Stopień	
Numer legitymacji	
Posiadacz niniejszej karty chroniony jest przez Konwencję Genewską z 12 sierpnia 1949 r. o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych jako	
..... Data wystawienia karty Numer karty

Fotografia posiadacza	Podpis lub odciski palców albo jedno i drugie	
Sucha pieczęć władzy wojskowej wystawiającej kartę		
Wzrost	Oczy	Włosy
.....
Ewentualne inne znamiona:		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		

Niniejszy dokument został udostępniony dzięki uprzejmości Ośrodka Upowszechniania Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Biura Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża - www.pck.org.pl